

ТАРИХ, САЯСАТ ЖӘНЕ ОҚУ-БІЛІМ ФИЛОСОФИЯСЫ

ЖОСПАР:

I. Тарих философиясы

- Тарих философиясы, жалпы ұғым.
- Р.Арон өзінің “Тарих философиясы” деген еңбегінде
- К.Ясперс философиясы

II. Саясат

- Жалпы ұғым
- Саясат философиясының пәні.
- Әлеуметтік құрылым

III. Оқу-білім философиясы

- Жалпы ұғым
- Білім берудің құндылық сипаттары
- Білім берудің философиялық статусы.

I БӨЛІМ

ТАРИХ ФИЛОСОФИЯСЫ

- **Тарих философиясы** - («тарих философиясы» ұғымын Вольтер енгізді, нақты түрде антикалық кезеңге жатады)- тарихты бағалау мен талдау философиясы, яғни көп жағдайда тарихи зерттеулер мен тарихты түсіндіру нәтижелері. ^{III} Тарих философиясы деген термин екі түрлі мағынаға ие: біріншіден, тарихты онтологиялық және гносеологиялық талдау; екіншіден, 19-шы ғасырдың аяғы және 20-шы ғасырдың басы кезеңіндегі философиялық бағыт. Тарихты басқарушы күш әртүрлі түсіндірілуі мүмкін. Идеалистік философияда тарихты басқаратын күш абсолютті рух (Гегель) деп қарастырылды. Рационалистер тарихты басқаратын күш ақыл-ой деп санады. Натуралистік бағыттардың өкілдері тарихты басқаратын күш табиғи заңдылық деп түсіндіреді. Қалай дегенде де бұл күштер тарихтан сыртта деп қарастырылады. Олар тарихты басқаратын күштер тарихтың өзінің ішінде құрылады деп есептемеді. Тарих философиясының классикалық жобаларында дұрыс пікірлер де болды. Мысалы, француз ағартушылары XVIII ғасырда прогресс теориясын дайындап шығарды. Оның алғашқы авторы Кондерсе болды. Гердер процестің бірлігі туралы ілімді ашты. Сол уақытта мәдениет философиясының да ірге тасы қаланды. Оны ашқан Вольтер болатын. Вольтер мәдениет философиясын саясат философиясына қарсы қойды. Тарих философиясының рационалистік нұсқасынан романтикалық нұсқа ерекшеленді. Романтикалық нұсқада тарихи кезеңдердің ішкі байланысы, сабақтастығы, көптүрлілігі ашылды. Георг Вильгелм Гегель тарихи процеске байланысты еркіндік және қажеттілік ұғымдарының қатынасын терең талдап көрсетті. Бірақ олар метафизикалық көзқарастардан арыла алмады.

Маркстің пікірінше адамдар тарихты өздері жасайды, олар өздерінің бүкіл әлемдік тарихи драмасының актері де, авторы да өздері болып табылады. Маркс, - алдыңғы ұрпақтың іс-әрекеттерінің нәтижелері объективтілендіріліп, келесі ұрпақтың алдында алғышарт болып негізделіп жатады, - деді. Маркске дейінгі тарих философиясында басты болып келген онтологиялық проблематика XIX ғасырда басқа қоғамдық ғылымдарға ауысады, соның ішінде социологияға. XIX ғасырдың аяғы XX ғасырдың басы кезеңінде орын алған позитивистік эволюционизмнің кризисі тарихи айналым теорияларының жаңа варианттарының пайда болуына және кең таралуына мүмкіндіктер туғызды (Шпенглер, Тойнби, Сорокин). Тарихтың мәнінің метафизикалық проблемасы христиандық тарих философиясының басты мәселесі болып табылды (Бердяев, Маритен, Демиф, Бультман, Нибур). XIX ғасырдың соңында пайда болған сыни тарихи философия тарихи таным процесі мен нәтижесін талдаудың гносеологиялық және методологиялық проблематикасын алға қойды. Тарихи танымның гносеологиялық сыны мәселесін алғаш Дильтей қарастырды. Бұл ілім ақыл-ойды жаппай сынға алудан да тайынбады. Тарихи танымды гносеологиялық сынау тарихи субъект теориясын қамтымай қоймайды. Кроче деген ойшыл тарих ой ретінде де, тарих әрекет ретінде де бір-бірімен тығыз байланысты деп түйді. Неокантшылдықтың баден мектебінің индивидуалшыл әдісі құндылық философиясымен байланысты болды. Осындай ерекшелік Экзистенциализмге де тән болды. Бұл ілімдер де тарих философиясы адам философиясының бір аспектісі ретінде орын алады.

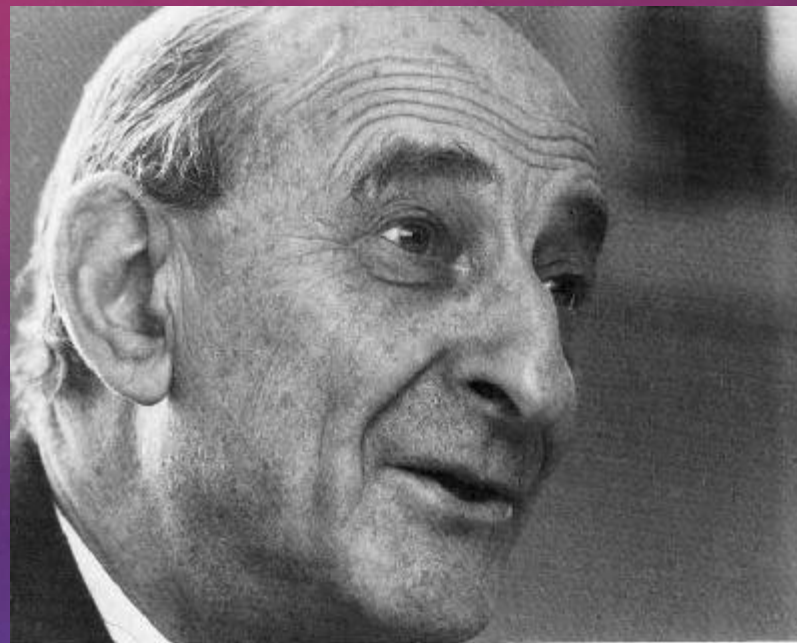
КӨРНЕКТІ БАТЫС ҒАЛЫМЫ Р.АРОН ӨЗІНІҢ “ТАРИХ ФИЛОСОФИЯСЫ” ДЕГЕН ЕҢБЕГІНДЕ ИНДУСТРИАЛДЫҚ ҚОҒАМНЫҢ НЕГІЗГІ ҚАСИЕТТЕРІН АТАП КӨРСЕТЕДІ:

өндірісті ғылыми түрде ұйымдастыру;

ұлттық өнімде өндірістің үлесінің көбеюі және соған сәйкес ауыл шаруашылығының үлесінің кемуі;

баюдың көзі ретінде соғысты жою;

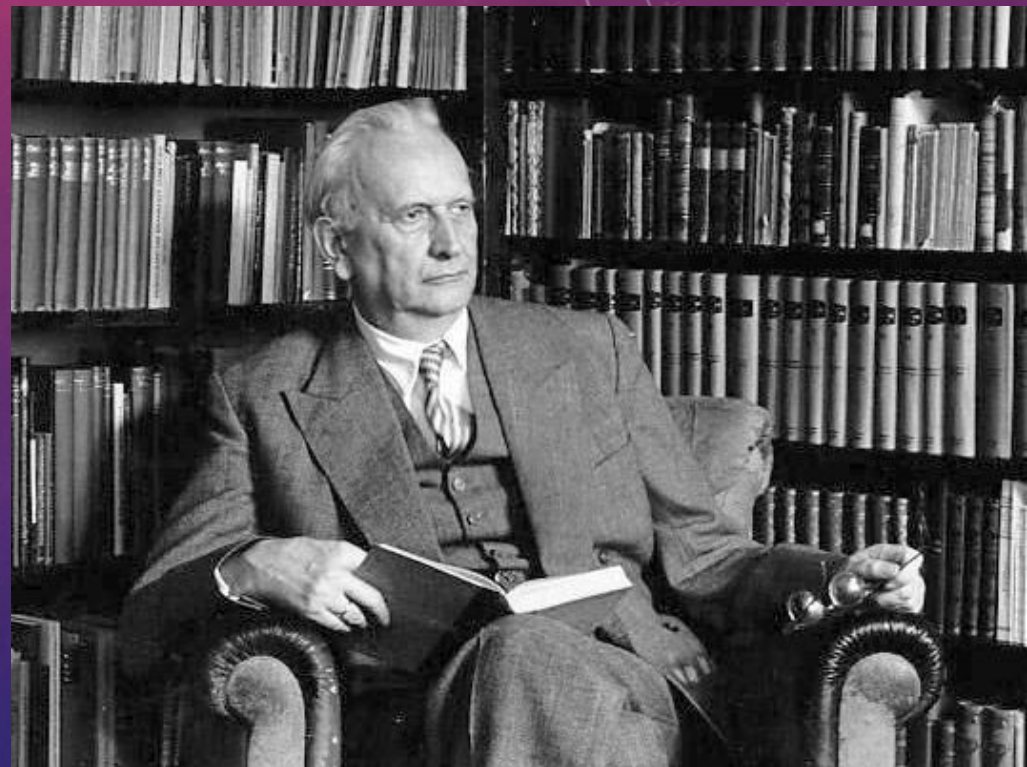
“индустриалдық қоғамда” өндіріс құралдарына деген меншік формаларының еш маңызы жоқ.

материалдық молшылықтарға жету;

К.ЯСПЕРС ФИЛОСОФИЯСЫ

ФИЛОСОФИЯНЫҢ ЖЕКЕ БАҒЫТЫ РЕТІНДЕ ТАРИХ ФИЛОСОФИЯСЫ XX ҒАСЫРДА ТОЛЫҒЫМЕН ҚАЛЫПТАСТЫ. ОҒАН СЕБЕП БОЛҒАН XX ҒАСЫРДЫҢ ТАРИХИ ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ДАҒДАРЫСТАР ДЕП АЙТУҒА БОЛАДЫ. XX ҒАСЫРДЫҢ ЕҢ МАҢЫЗДЫ ІЛІМІДЕРДІҢ АВТОРЛАРЫ К. ЯСПЕРС (1883-1969) ПЕН А. ТОЙНБИ (1889-1975). ЯСПЕРС ҰСЫНҒАН ТАРИХИ КОНЦЕПЦИЯНЫҢ НЕГІЗГІ ҰҒЫМЫ “ОСЕВОЙ ВРЕМЯ” ДЕП АТАЛАДЫ. ОСЕВОЕ ВРЕМЯ ДЕП ЯСПЕРС ТАРИХТЫҢ БЕЛГІЛІ КЕЗЕҢДІ АТАҒАН. БҰЛ КЕЗЕҢ БІЗДІҢ ДӘУІРІМІЗДЕН БҰРЫН ЖЕТІНШІ ҒАСЫРДА БАСТАЛЫП ХРИСТОС ДӘУІРІНДЕ АЯҚТАЛАДЫ. ОНЫҢ БЕЛГІСІ РЕТІНДЕ БАРЛЫҚ РУХАНИ, ДІНІ, ҒЫЛЫМИ, ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ІЛІМДІРДІҢ ПАЙДА БОЛУЫН КЕЛТІРЕДІ. МӘДЕНИЕТТІҢ БЕЛГІЛІ ОШАҚТАРЫ КӨНЕ ҮНДІ, ҚЫТАЙ ЖӘНЕ ГРЕК ЕЛДЕРІ САНАЛАДЫ. ЯСПЕРС ҮШІН ТАРИХТЫҢ ӨЗІ ТҰЛҒАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБЫЛЕТІНІҢ НӘТИЖЕСІ. ТАРИХИ ТҰЛҒАЛАР АЛҒА ҰМТЫЛЫП, СОҢЫНЫҢ КӨПШІЛІКТІ ЕРТЕ ЖҮРЕДІ. ТАРИХИ ТҰЛҒАЛАРДЫҢ ҚАТАРЫНА ЯСПЕРСТІҢ ОЙЫНША ХРИСТОСТЫ, БУДДАНЫ, КОНФУЦИЙДІ, ПИФАГОРДЫ ҚОСУҒА БОЛАДЫ. СОНДЫҚТАН ТАРИХИ ПРОЦЕССТІ ЯСПЕРС АДАМНЫҢ РУХАНИ ӨМІРІМЕН ТЕҢІСТІРГЕН. ҰҚСАС ПІКІРДІ А. ТОЙНБИДІҢ ІЛІМІНДЕ КӨРУГЕ БОЛАДЫ. ТАБИҒИ ӨЗГЕРІСТЕРГЕ ҚАРАҒАНДА ТАРИХИ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ НЕГІЗІНДЕ РУХАНИ ПРОЦЕСТЕР ЖАТЫР. ЖЕКПЕ-ЖЕККЕ ШАҚЫРҒАНДАЙ, ӘЛЕМНІҢ ӨЗІ АДАМДАРДЫҢ АЛДЫНА МАҚСАТ ҚОЯДЫ. ӘРБІР ӨРКЕНИЕТ СОЛ МАҚСАТТЫ ОРЫНДАУҒА ТАЛПЫНАДЫ. БҰЛ ТАЛПЫНЫСҚА ІЛІКПЕГЕН ХАЛЫҚТАР ТАРИХТЫҢ ТАСАСЫНДА ҚАЛЫПҚОЯДЫ. ЖАЛПЫ XX ҒАСЫРДЫҢ ТАРИХ ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ ҚОЙҒАН НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕСІ ТАРИХТЫҢ ЖӘНЕ ТІРШІЛІКТІҢ КОММУНИКАТИВТІК МӘНІ.

II БӨЛІМ

САЯСАТ ФИЛОСОФИЯСЫ

- Саясат - (гр. politika - мемлекетті басқару өнері) - алғашында мемлекеттік және қоғамдық істер немесе мемлекеттік басқару шеберлігі деген мағынаны білдірген. Кейін келе оның мағынасы кеңейді және мынаны білдіреді:
- 1) өз мүдделерін іске асыруға, қорғауға бағытталған және саяси билікті басып алуға, қолында ұстауға, оны пайдалануға тырысушылықпен байланысты мемлекеттер, топтар, ұлттар, үлкен әлеуметтік топтардың арасындағы қатынастар саласындағы азаматтар мен жеке адамдар билігінің мекеме, бірлестіктердің қызметі;
- 2) мемлекеттің істеріне қатынасу, оның қызметінің түрін, мақсат, мазмұнын, анықтау;
- 3) адамзат қоғамының даму тарихында бұл ұғым көбінесе шебер жасырылған басшылар мен оның сыбайластарының ниеттерін, мақсаттарын және амал-әрекеттерінің түрлерін білдіреді;
- 4) әдеттегі тілде - адамдардың өзара қатынастарында белгілі бір мақсатқа жетуге бағытталған іс- әрекеттің сипаты;
- 5) мемлекеттік және қоғамдық өмірдің күнделікті мәселелер немесе оқиғалар жиынтығы.

ӘРБІР ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ДӘСТҮРЛЕР — БЕЛГІЛІ БІР ДӘРЕЖЕДЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҰЙЫМДАРҒА, ӘЛЕУМЕТТІК БОЛМЫС ПЕН АДАМНЫҢ ОСЫ ӘЛЕУМЕТТІК ОРТАДАҒЫ ОРНЫ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕЛЕРДІ ЗЕРТТЕУДІҢ ҚАЖЕТ ЕКЕНДІГІНЕ НАЗАР АУДАРАДЫ. ӨЗ КЕЗЕГІНДЕ МҮНДАЙ ҚАЖЕТТІЛІК ОСЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҰЙЫМДАРДЫҢ САЯСИ АТРИБУТТАРЫН ТАЛДАУҒА НЕГІЗДЕЛГЕН.

САЯСАТ ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТТІҢ ЕРЕКШЕ ФОРМАСЫ РЕТІНДЕ — МЕМЛЕКЕТПЕН БІРГЕ ЖӘНЕ БАСҚАРУ МЕН БАҒЫНУ СИЯҚТЫ ҚАТЫНАСТАРДЫ НАҚТЫ ШЕКТЕУДІҢ НЕГІЗІНДЕ ҚОҒАМДЫ АЗАМАТТЫҚ ТӘРТІППЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ БАҒЫТТАЛҒАН БИЛІКТІҢ ИЕРАРХИЯЛЫҚ ЖҮЙЕСІМЕН БІРГЕ ПАЙДА БОЛҒАН.

САЯСАТ МӘСЕЛЕСІН ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ТҰРҒЫДАН АНЫҚТАУ – БАРЛЫҚ ӘЛЕУМЕТТІК-ГУМАНИТАРЛЫҚ БАҒЫТТАҒЫ ПӘНДЕРДІ ОҚЫТУ ҮШІН ТЕОРИЯЛЫҚ-МЕТОДОЛОГИЯЛЫҚ НЕГІЗ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ. САЯСАТ ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ ПӘНІНЕ- ӘЛЕУМЕТТІК ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ТЕОРИЯЛАРДЫҢ АСА ЖАЛПЫ КӨЗҚАРАСТЫҚ, ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ ЖӘНЕ МЕТОДОЛОГИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕМЕЛЕРГЕ ҚАТЫСТЫ САЯСИ ӘЛЕМНІҢ УНИВЕРСАЛИЙЛЕРІН ЗЕРТТЕУ ЖАТАДЫ.

ЖАЛПЫ, ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ САЯСАТ ФИЛОСОФИЯСЫНДАҒЫ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ ТӨРТ ТҮРЛІ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫН АЖЫРАТУҒА БОЛАДЫ, ОЛАР:

САЯСИ ОНТОЛОГИЯ (САЯСИ БОЛМЫС ТУРАЛЫ ІЛІМ) – САЯСАТТЫҢ ЖАЛПЫ ОБЪЕКТИВТІК НЕГІЗДЕРІН, САЯСАТТЫҢ ҚАЙТА ЖАҢАРТУ МҮМКІНДІКТЕРІН АНЫҚТАЙДЫ, САЯСИ ӘЛЕМНІҢ БЕЙНЕСІН ҚАЛЫПТАСТЫРАДЫ, САЯСИ БОЛМЫС МӘСЕЛЕСІН, САЯСИ КЕҢІСТІК ПЕН УАҚЫТТЫҢ АНТИНОМИЯЛАРЫН ҚАРАСТЫРАДЫ;

САЯСИ АНТРОПОЛОГИЯ (САЯСИ АДАМ ТУРАЛЫ ІЛІМ) – САЯСИ АДАМНЫҢ ТВОРЧЕСТВОЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІН, САЯСИ ӘЛЕУМЕТТЕНУ МӘСЕЛЕЛЕРІН, ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ МОТИВАЦИЯСЫН, САЯСИ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК МӘДЕНИ БІРЕГЕЙЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІН ЗЕРТТЕЙДІ;

САЯСИ ПРАКСИОЛОГИЯ (САЯСИ ӘРЕКЕТ ТЕОРИЯСЫ) – САЯСИ ӘРЕКЕТТЕРДІҢ ҚҰРЫЛЫСЫ МЕН ФУНКЦИЯЛАРЫН, САЯСИ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ ШЕКАРАЛАРЫ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІН, ДӘСТҮРЛІ ЖӘНЕ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАНҒАН ҚОҒАМДАҒЫ САЯСИ ӘРЕКЕТТЕРДІҢ МОТИВАЦИЯСЫ МЕН ДИНАМИКАСЫН АЙҚЫНДАЙДЫ;

САЯСИ ЭПИСТЕМОЛОГИЯ (САЯСАТ ӘЛЕМІН ТАНУ) – САЯСИ ШЫНДЫҚТЫ ТАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН, САЯСАТТАҒЫ ҰҒЫМДАР МЕН ТҮСІНІКТЕРДІҢ, РАЦИОНАЛДЫҚ ПЕН ИРРАЦИОНАЛДЫҚТЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН АНЫҚТАЙДЫ ЖӘНЕ САЯСИ ПРОЦЕССТЕРДІ ЗЕРТТЕУДІҢ ЖАҢА ПОСТКЛАССИКАЛЫҚ ӘДІСТЕРІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫН ЗЕРТТЕЙДІ. И.КАНТТЫҢ ІЛІМІНЕ СҮЙЕНСЕК, САЯСАТ ФИЛОСОФИЯСЫ – ЖАҢА ЗАМАНҒЫ БАРЛЫҚ САЯСИ ҚҰБЫЛЫСТАРДЫҢ ҚАЙТАЛАНБАС БІРТҮТАС СИНТЕЗІ ЖӘНЕ САЯСАТТЫҢ РЕТТЕУШІЛІК ИДЕЯСЫ ОНЫҢ НӘТИЖЕСІ ДЕП АЙТУҒА БОЛАДЫ.

АНТИКАЛЫҚ ГРЕЦИЯДА ҚОҒАМНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ САЯСИ ҰЙЫМДАСУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ФОРМАСЫ ПОЛИС НЕМЕСЕ ҚАЛА-МЕМЛЕКЕТ БОЛАТЫН. ПОЛИСТЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ІСТЕР САЯСАТ ДЕП АТАЛАТЫН. ПЛАТОН ӨЗІНІҢ «ДИАЛОГ» ДЕГЕН ЕҢБЕГІНДЕ «САЯСАТ ДЕГЕНІМІЗ — АДАМДАРДЫ БАСҚАРУ ӨНЕРІ» ДЕП АНЫҚТАҒАН СОКРАТТЫҢ КӨЗҚАРАСТАРЫН КЕЛТІРЕДІ. КЕЙІН АРИСТОТЕЛЬ САЯСАТТЫҢ МІНДЕТІ – ОЛ ПОЛИС АЗАМАТТАРЫН «ЖОҒАРҒЫ ИГІЛІКПЕН» ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕ ДЕП АНЫҚТАЙДЫ.

ӘЛЕУМЕТТІК ҚҰРЫЛЫМ – САЛЫСТЫРМАЛЫ, ТҰРАҚТЫ ЖӘНЕ БІРҚАЛЫПТАҒЫ ТОПТАРЫНЫҢ ЖИЫНТЫҒЫ МЕН ОЛАРДЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ӨЗАРА ІС – ҚИМЫЛ ЖАСАУДЫҢ, БАЙЛАНЫСУДЫҢ БЕЛГІЛІ БІР РЕТІ.

ӘЛЕУМЕТТІК КЕҢІСТІКТЕ ЖІКТЕЛУДІҢ МЫНАНДАЙ ТҮРЛЕРІ БАР:

адамдардың шағын
топтары (отбасы,
еңбек ұжымы)

Әлеуметтік құрылым

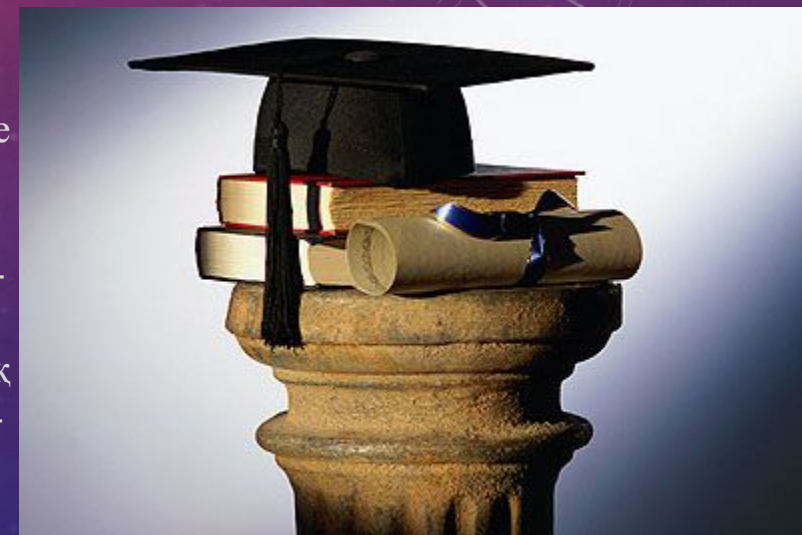
адамдардың әлеуметтік
– таптық қауымдастығы
(таптар, топтар)

әлеуметтік демографиялық
топтар (жастар, әйелдер,
қариялар)

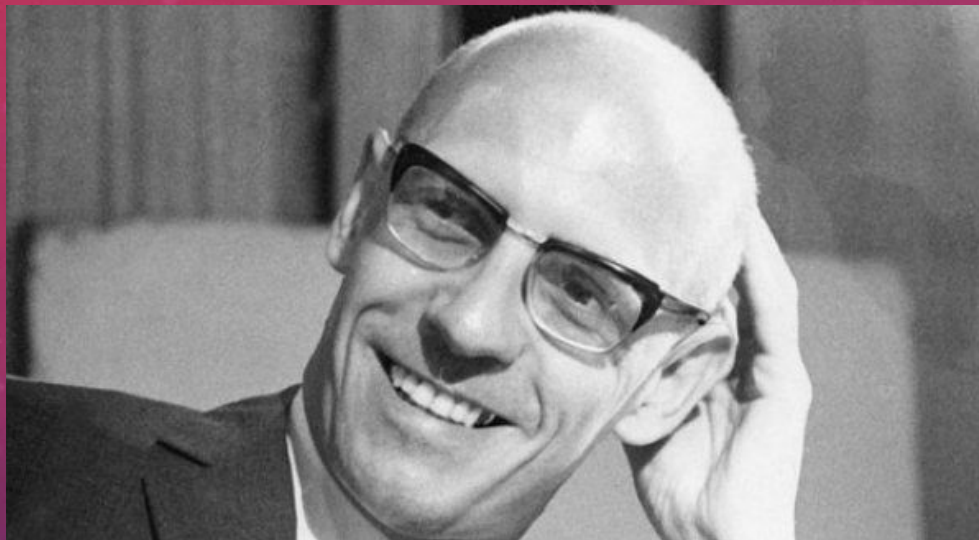
ІІІ БӨЛІМ

ОҚУ-БІЛІМ ФИЛОСОФИЯСЫ

Білім философиясы - білім теориясының тарауы, осы әлеуметтік мекеменің мәнін, қоғамдағы маңызын және адамның дамуындағы рөлін зерттейді. Білім философияның маңызды міндеті - ұзақ перспективаға есептелген білім беру стратегиясының базалық принциптерін жасау.[1] Білім беруді құндылық ретінде қарастырудың өзі үш блоктан тұрады: 1) білім бері мемлекеттік құндылық ретінде; 2)білім беру қоғамдық құндылық ретінде; 3) білім беру тұлғалық құндылық ретінде. Білім беру мен тұлғаның дамуын ұштастыру тәжірибелері бар. 1)Біз нені оқып үйренуіміз керек? 2)Біздің қалай оқып үйренуіміз тиімді? 3)Нені оқып жатқанымызды қалай біле аламыз? деген сұрақтар төңірегінде ұйымдастырылғаны тиімді болады. Білім философиясының арнайы ғылыми сала ретінде бөлініп шығуына себеп болған маңызды негіздерге мыналар жатады: 1)білім берудің технологияларының өзгеруі; 2)білімнің көлемінің өсуі; 3)қоғам мен оқу-білім саласы арасындағы қайшылықтардың тереңдей түсуі. Білім философиясында білімділік идеясы, білім берудің мақсаты, білім беретін жүйелердің тарихы сияқты маңызды педагогикалық сұрақтар талқыланады. Оқу-білім жүйесінің ұзақ мерзімді стратегиясының негізінде әлеуметтік-педагогикалық мақсаттылықтың мәселелерін шешу жоспарлары қойылады. Осындай мақсаттардың иерархиясын жасақтауда білім философиясының көмегі қажет. Глобалды философиялық тұрғыдағы мақсаттардан нақты жағдайлардағы мақсаттарға көшудің механизмі болады. Оны анықтау күрделі процесс, мұндай жұмысты атқару тек педагогиканың күшімен жүзеге аса алмайды. Осы мақсатта да білім философиясы өзінің мүмкіндігін паш ете алады. Осы мәселелерді сыңар жақты шешетін болсақ, субъективизмге орын беріледі, тәрбие жұмыстарында схематизм, шаблон бойынша жұмыс істеу сияқты кемшіліктерге жол беріледі. Сондықтан, оқу-білім саласында әлеуметтік-педагогикалық мақсаттылықтың теориясын және методологиясын жасақтау маңызды шарт болып табылады.

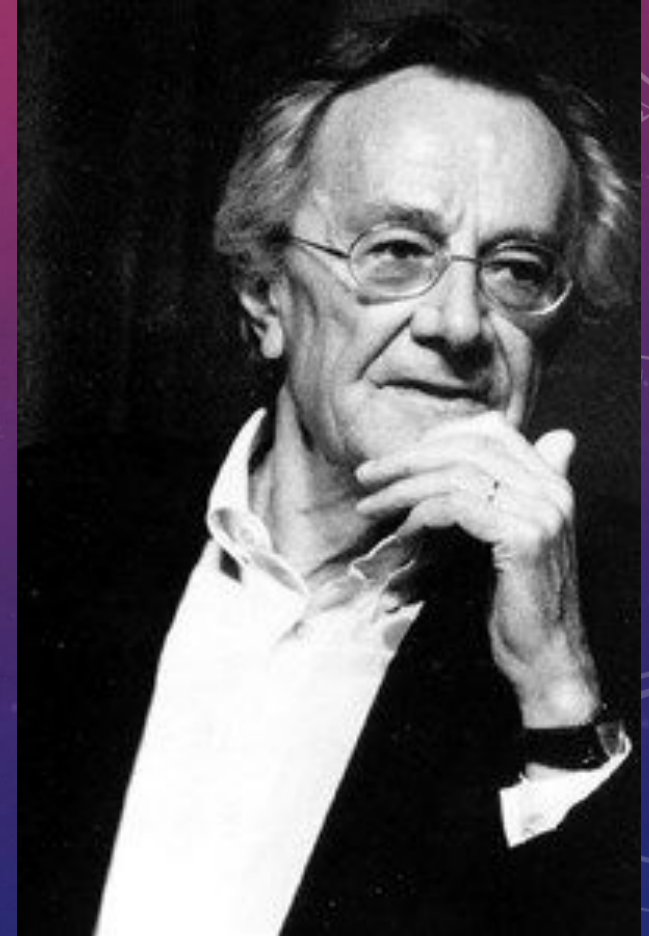
М.ФУКО

БІЛІМ ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІН ҚАРАСТЫРУ КӨПТЕГЕН АҒЫМДАРДЫҢ НАЗАРЫН АУДАРЫП ОТЫР. СОЛ АҒЫМДАРДЫҢ БІРІ – ПОСТМОДЕРНИЗМ. ПОСТМОДЕРНИЗМ ӨКІЛІ М.ФУКО ӨЗІНІҢ «БІЛІМ АРХЕОЛОГИЯСЫ» АТТЫ ШЫҒАРМАСЫНДА БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕЛЕРІН РЕФОРМАЛАУ МӘСЕЛЕСІНЕ НАЗАР АУДАРАДЫ. ПРАКТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ТЕОРИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ МЕН УНИВЕРСИТЕТТІК БІЛІМ БЕРУДІ БӨЛІП ҚАРАУ КЕРЕК ЕКЕНІН АЙТАДЫ. М.ФУКОНЫҢ ПІКІРІНШЕ, БІЛІМ БЕРУДІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ ИНВЕРТИЗАЦИЯЛАНҒАН (ДАҒДЫЛЫ ТӘРТІПТІҢ ОРЫН АЛМАСТЫРЫЛУЫ). ОЛ БІЛІМДІ ҚАБЫЛДАУ ЖӘНЕ ОНЫ МЕНГЕРУ АРАСЫНДА СӘЙКЕСТІК ЖОҚ ДЕП САНАДЫ. БҰЛ ЕКЕУІН ҮЙЛЕСТІРЕТІН ӘДІСТЕМЕЛЕР ДАЙЫНДАУ ҚАЖЕТТІГІН АЙТАДЫ. ФУКОНЫҢ ОЙЫНША ШӘКІРТТІК КЕҢІСТІК ЕКІГЕ БӨЛІНЕДІ: 1) ОҚЫТЫЛАТЫН БІЛІМ ШЕҢБЕРІНІҢ ЖАБЫҚТЫҒЫ; 2) АШЫҚ САЛА (ӨЗІНЕН-ӨЗІ АЙҚЫН ШЫНДЫҚ). ҰСТАЗ БЕН ШӘКІРТТІҢ ДИОЛОГЫ МӘСЕЛЕСІНЕ ДЕ ФУКОНЫҢ ҚОСАРЫ БОЛДЫ. ПОСТМОДЕРНИЗМНІҢ ӨКІЛІ РЕТІНДЕ ОЛ СӨЙЛЕУШІНІҢ МӘДЕНИЕТ КЕҢІСТІГІНДЕГІ ОРНЫН АНЫҚТАЙДЫ. СӨЙЛЕУШІ – БҰЛ ТЕКСТТІ ҰҒЫНУШЫ, ОНЫ ТАЛДАУ БАРЫСЫНДА ӨЗ ҮЛЕСІН ҚОСУШЫ. ТЕКСТ ПОСТМОДЕРНИСТТЕРДІҢ ТҮСІНІГІНДЕ – БҰЛ ӘЛЕМ. М.ФУКО ӨЗІНІҢ ДИСКУРСИВТІ ПРАКТИКА АТТЫ ТЕОРИЯСЫН БІЛІМ МЕН ӨКІМЕТТІҢ БІРЛІГІ ТҮСІНІГІМЕН ҰШТАСТЫРДЫ. (ДИСКУРС – ПРАВИЛА РЕЧЕВОГО ОБЪЯСНЕНИЯ РЕАЛЬНОСТИ). ПОСТМОДЕРН КЕЗЕҢІНДЕ ТІЛДІК ОЙЫН МАҢЫЗДЫ ОРЫНҒА ШЫҒАДЫ.

ЛИОТАР ЖАН-ФРАНСУА

Ж.Ф.ЛИОТАР НАРРАЦИЯЛЫҚ БІЛІМДІ ҒЫЛЫМИ БІЛІММЕН, КЛАССИКАЛЫҚ БІЛІММЕН САЛЫСТЫРАДЫ. НАРРАЦИЯ – ДӘСТҮРЛІ, ҚАРАПАЙЫМ, ҒЫЛЫМИ ЕМЕС БІЛІМ. ЛИОТАРДЫҢ ПІКІРІНШЕ, БІЛІМ «КЕҢ АҒARTУШЫЛЫҚ» ТҮРДЕ БОЛУЫ МҮМКІН, НЕМЕСЕ ДЕНОТИВТІ ПІКІРЛЕРДІҢ ЖИЫНТЫҒЫ РЕТІНДЕГІ МӘДЕНИЕТ БОЛУЫ МҮМКІН. ОНЫҢ ПІКІРІНШЕ БІЛІМ – БҰЛ ҒЫЛЫМ ДА ЕМЕС, ТАНЫМ ДА ЕМЕС. БІЛІМ - КУМУЛЯТИВТІК СИПАТҚА ИЕ ФЕНОМЕН. (ЛИОТАРДЫҢ ЕҢБЕГІ «ПОСТМОДЕРННІҢ КҮЙІ»). БІЛІМ — БҰЛ РУХАНИ ӨСУДІҢ МАҢЫЗДЫ САЛАСЫ. ОЛ ҚОҒАМНЫҢ РУХАНИ ӨРКЕНДЕУІНІҢ КӨРІНІСІ ҒАНА ЕМЕС, СОНДАЙ-АҚ, ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАЗАСЫН ДА ҚҰРАЙДЫ. ОЛ СОЛ РУХАНИ МӘДЕНИЕТТІ БОЛАШАҚ ҰРПАҚҚА ШЫП-ШЫРҒАСЫН ШЫҒАРМАЙ ЖЕТКІЗЕ ОТЫРЫП, САҚТАУДЫҢ ЖӘНЕ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУДЫҢ БАСТЫ ҚҰРАЛЫ БОЛЫП САНАЛАДЫ.

Білім берудің құндылық сипаттары

білім беру бұл
мемлекеттік
құндылық
ретінде

білім беру бұл
қоғам
құндылығы
ретінде

білім беру бұл
тұлға
құндылығы
ретінде

ҚОҒАМ МЕН МЕМЛЕКЕТ ҰҒЫМДАРЫ БІР БІРІНЕ ҰҚСАС ЕМЕС, АЛ ОЛАРДЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ӨЗАРА ҚАТЫНАСТАР ӨТЕ КҮРДЕЛІ БОЛЫП КЕЛЕДІ. БІЛІМ БЕРУДІҢ ДАМУЫ БАРЫСЫНДА МЕМЛЕКЕТ ПЕН ҚОҒАМ ҰМТЫЛЫСТАРЫ ӘРДАЙЫМ СӘЙКЕС КЕЛЕБЕРМЕЙДІ. МЕМЛЕКЕТ АЯСЫНДА БІЛІМ БЕРУДІҢ БЕДЕЛІ АЛДА ТҰРҒАНЫМЕН, ЯҒНИ ҚОҒАМ ДЕНГЕЙІНДЕ ДЕ, МЕМЛЕКЕТ АМАЛСЫЗДЫҚТАН БЕРГЕН УӘДЕСІН ОРЫНДАҒАНДАЙ БІЛІМ БЕРУДІҢ ДАМУ ҚАРҚЫНЫНА АТ САЛЫСАДЫ. ҚОҒАМНЫҢ ШЫНДАЛУЫНЫҢ АНЫҚТАЛУ МӘНІ, БІЛІМ БЕРУДІҢ БЕДЕЛІНІҢ МЕМЛЕКЕТТІК САТЫДАН ҚАНШАЛЫҚТЫ КӨРІНУІНЕН.

Бүгінгі таңда білім берудің философиялық статусын анықтауда үш негізгі тәсіл нақты түрде ұсынылып отыр.

БІРІНШІСІ, БІЛІМ БЕРУДІҢ ФИЛОСОФИЯСЫ ДЕП, ЕРЕКШЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ФИЛОСОФИЯ ТҰРҒЫСЫНДА ФИЛОСОФИЯҒА ҚАТЫСТЫ БІЛІМДЕРДІҢ КӨП САЛАЛАРЫНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ ТАҢЫУЫ. БҰЛ ТӘСІЛ БІЛІМ БЕРУДІҢ СТАТУСЫМЕН ЖӘНЕ ОНЫҢ БІРШАМА ТҰТАС БЕЙНЕДЕ ДАМУДАҒЫ ЗАНДЫЛЫҚТАРЫН НЕГІЗДЕУДЕ ЖАЛПЫ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙДЫ ПАЙДАЛАНУ ТОЛЫҚТАЙ ЖЕТКІЛІКТІ ДЕП САНАП, ОСЫЛАЙША БІЛІМ БЕРУДІҢ КӨП ЖОСПАРЛЫ ҚЫЗМЕТТЕРІНЕ ЖҮЙЕЛІ, МАҚСАТТЫ АСПЕКТЛЕРІН ҰСЫНАДЫ.

Білім берудің философиялық статусының екінші тәсілі, негізінен мобилизациялаудағы тәрбиелеу ресурстарын қорғауға, сақтауға бағытталып, оған қол сұғқандарға жол бермей дамуына шара жасап бағады. Білім берудің философиялық дамуының тұтастығына күпән мән туады, яғни оның жеке дара ғылым ретінде. Сондықтанда тәрбиелеу методологиясымен немесе жалпы тәрбие беру шенберінде философиялық негіздегі күрделі сұрақтарды шешу негізінен жеткілікті.

Білім берудің философиялық статусының үшінші тәсілі алдыңғы екеуінен түбірімен өзгешерек келеді. Оның негізінде —білім беру философиясының қалыптасуындағы дедуктивтік және индуктивтік логиканың үйлесімділігі аралық ғылым салаларының толықтырушысы ретінде орын алады.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗГА РАХМЕТ!